

بازتاب ضرب‌المثل‌های عامیانه در آثار سیمین دانشور

سیاوش جعفری^۱، فاطمه رحیمی^۲

^۱ استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه پیام نور

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه پیام نور تبریز (نویسنده مسئول)

چکیده

ضرب‌المثل‌ها از گونه‌های مهم فرهنگ‌عامه و ادبیات شفاهی است و به‌عنوان یکی از اقسام ادبی همواره مورد توجه شاعران و نویسندگان بوده است. این بخش از ادبیات عامیانه شفاهی در ادبیات مکتوب به‌کرات به کار می‌رود. مثل‌ها به‌عنوان یکی از ابزارهای بلاغی، علاوه بر اینکه بر غنای متن و داستان می‌افزایند، در بسیاری موارد موجب ایجاد مشابهت‌سازی میان موقعیت و حالت ذهنی یا عینی با موقعیت و حالت ذهنی یا عینی دیگر می‌شوند. ضرب‌المثل‌ها گاه به‌صورت نثر و گاه به‌صورت نظم در میان آثار برخی از شاعران و نویسندگان به‌عنوان یکی از شاخص‌های سبکی آنان مطرح شده است. سیمین دانشور به دلیل ارتباط فراوان با مردم از ضرب‌المثل‌های متعددی استفاده کرده است و نقش مؤثری در روند ساده‌نویسی و گسترش توجه به ادبیات عامه را داستان‌نویسی ایفا کرد. دانشور با توانایی چشمگیری بین گذشته و زمان حیات خود ارتباط برقرار می‌کند و برای جذب خواننده و تأثیرگذاری بیشتر بر افکار عموم از فرهنگ خود آنان یعنی فرهنگ عامه بهره می‌برد. از میان مؤلفه‌های این فرهنگ که با مهارت و علاقه خاصی آن را به کار می‌گیرد، ضرب‌المثل‌های عامیانه است. احاطه دانشور به ادبیات عامه و کثرت بهره‌گیری از دانش فولکلور چنان است که به‌ویژه در رمان‌های: «سو و شون، شهری چون بهشت، جزیره سرگردانی، به کی سلام کنم؟» بازتاب فراوانی یافته است. ضرب‌المثل‌های عامیانه در رمان‌های فوق عناصری هستند که در این مجموعه‌های یادشده به رمان‌نویسی او بسیار یاری رسانیده است؛ بنابراین پژوهش حاضر که به روش کتابخانه‌ای و بر مبنای توصیف و تحلیل انجام شده، بر آن است ضرب‌المثل‌های عامیانه از شاهکارهای رمان‌نویسی معاصر سیمین دانشور، نویسنده برجسته ایرانی را مورد بررسی قرار دهد. نتیجه این پژوهش نشان می‌دهد که دانشور با توانایی و مهارت ضرب‌المثل عامیانه را در آثار داستانی خود بکار برده است.

واژه‌های کلیدی: فولکلور، ضرب‌المثل عامیانه، ادبیات داستانی، رمان، سیمین دانشور.

مطالعات ادبیات، عرفان و فلسفه

دوره ۴، شماره ۴، زمستان ۱۳۹۷، صفحات ۱۸-۱